— До побачення, любий.

— До побачення, серденько.

Елікс Мартін, прихилившись до хвіртки, дивилась услід своєму чоловікові, який ішов до селища.

Незабаром він проминув поворот і зник з її очей, проте Елікс усе ще стояла, не змінюючи пози й мимовільним рухом поправляючи кучерик каштанового волосся, що впав їй на лоба. Очі її замріяно дивилися кудись у безвість.

Елікс Мартін не була красунею, вона не була, строго кажучи, навіть гарненькою. Але її обличчя — обличчя жінки вже не першої молодості — з часом почало якось м'якшати й ніби світитися зсередини і поступово стало таким, що її колеги по тепер уже досить давній службі навряд чи впізнали б її. В ту пору Елікс Кінг була акуратною діловою дівчиною, трохи різкою в поводженні, досить здібною і черствою.

Елікс пройшла сувору школу. П'ятнадцять років, починаючи з вісімнадцяти, поки їй не виповнилося тридцять три, вона утримувала себе (з них сім ще й хвору матір) на зарплатню друкарки-стенографістки. Це була боротьба за виживання, яка зробила колись м'які риси її обличчя твердими.

Правда, було щось схоже на кохання з Діком Уїндіфордом, товаришем по службі. Жінка за самою своєю сутністю, Елікс знала, що він любить її. Зовні вони були друзями — не більше. Зі свого скромного заробітку Дікові було важко навіть платити за навчання меншого брата. Отже, про одруження він поки що не міг і думати.

І раптом найнесподіванішим чином до дівчини прийшов порятунок від щоденної тяжкої праці. Померла якась далека її родичка, залишивши

гроші Елікс; проценти з цієї суми давали кілька сот фунтів стерлінгів на рік. Для Елікс це була воля, життя, незалежність. Тепер їй і Дікові не треба більше чекати!

Але Дік повівся не так, як можна було сподіватися. Він і раніше ніколи не говорив прямо, що любить її, а тепер, здавалось, був ще менш, ніж завжди, схильний робити це. Він почав уникати її, став сумний і похмурий. Елікс одразу зрозуміла причину цього. Вона перетворилась на заможну жінку. Делікатність і гордість не дозволяли Дікові попросити її бути його дружиною.

Від цього він став подобатись їй ще більше, і вона почала серйозно вагатись, чи не зробити перший крок самій, — коли її знову підстеріг несподіваний випадок.

В домі своїх друзів вона зустріла Джералда Мартіна. Він шалено закохався в неї, і за тиждень вони заручились. Елікс, яка завжди вважала себе "не зі влюбливого роду", буквально втратила голову.

І цим, сама того не бажаючи, збурила почуття Діка Уїндіфорда. Він прийшов і, затинаючись від люті й гніву, сказав їй:

— Цей чоловік абсолютно тобі чужий. Ти нічого про нього не знаєш!

— Я знаю, що кохаю його.

— Як ти можеш це знати, познайомившись із ним тиждень тому?

— Не кожному треба одинадцять років, аби зрозуміти, що він кохає дівчину! — сердито вигукнула Елікс.

Його обличчя зблідло.

— Я полюбив тебе з першої зустрічі. І думав, що ти теж любиш мене.

Елікс не хотіла кривити душею.

— Я теж так думала,— погодилась вона.— Але тільки тому, що не знала, яким воно буває, кохання.

Тут Дік вибухнув знову. Благання, палкі вмовляння, навіть погрози — погрози тому чоловікові, який зайняв його місце. Елікс тільки дивом дивувалась, побачивши вулкан, який ховався під стриманою зовнішністю чоловіка, що його, здавалося, вона знала так добре.

І зараз, у цей сонячний день, прихилившись до хвіртки, вона згадувала ту розмову. Минув уже місяць, як вона вийшла заміж і була ідилічно щаслива. А проте, в цю хвилину, коли чоловіка не було поряд, до почуття щастя долучилась краплина неспокою. Причиною цього неспокою був не хто інший, як Дік Уїндіфорд.

Тричі відтоді, як вона одружилась, їй снився один і той же сон. Навколишня обстановка щоразу була інша, але головне уві сні залишалось незмінне. Вона бачила свого чоловіка, який лежав мертвий, а над ним стояв Дік Уїндіфорд. І вона, Елікс, напевне знала, що саме його рука завдала фатального вдару.

Та хоч який жахливий був цей сон, пробудження щоразу було іще жахливіше. Уві сні їй усе здавалося природним і неминучим! Вона, Елікс Мартін, була рада, що її чоловік мертвий. Вона вдячно простягала руки до вбивці й дякувала йому!..

Сон завжди кінчався однаково: вона опинялась у міцних обіймах Діка Уїндіфорда.

Чоловікові вона ні разу не сказала про цей сон, але він повсякчас її тривожив. Чи не застереження це — застереження щодо Діка Уїндіфорда?

Різкий телефонний дзвінок пробудив Елікс від її думок. Вона побігла в будинок і взяла трубку. Зненацька вона похитнулася і сперлась рукою об стіну.

— Хто, ви сказали, говорить? — спитала вона.

— Елікс, та що трапилось у тебе з голосом? Я його не впізнав. Це Дік.

— Ах! — сказала Елікс.— Ах! Де... ти де?

— В пабі "Руки мандрівника" — назва правильна, я не помиляюсь? Чи ти навіть не знаєш про існування паба у вашому селищі? Я у відпустці, трохи тут рибалю. Не будеш заперечувати, якщо я заскочу подивитись на вас, добрих людей, сьогодні після обіду?

— Ні,— різко відмовила Елікс.— Ти не повинен приходити.

Запала мовчанка, потім Дік заговорив знову, але голос його ледь помітно змінився.

— Прошу пробачення,— ввічливо мовив він.— Звичайно, мені не слід було тебе турбувати...

Елікс квапливо перебила його. Він повинен вважати її поведінку надто дивною. Вона справді дивна. Її нерви, очевидно, розшарпані до краю.

— Я мала на увазі тільки те, що ми... ми .сьогодні ввечері зайняті,— пояснила Елікс, докладаючи зусиль, аби голос її звучав якомога природніше.— Чи не міг би... чи не міг би ти прийти пообідати завтра?

Та Дік, мабуть, помітив нещирість в її тоні.

— Дуже вдячний,— відказав він так само ввічливо,— але я будь-якої миті можу поїхати звідси. Залежить від того, з'явиться тут мій приятель чи ні. До побачення, Елікс.— Він помовчав, а тоді квапливо й зовсім іншим тоном додав:

— Нехай тобі щастить, люба.

З почуттям полегкості Елікс поклала трубку.

"Він не повинен приходити сюди,— повторювала вона сама собі.— Не повинен приходити. О, яка я дурна, що доводжу себе до такого стану! І все одно я рада, що він не прийде".

Вона знову вийшла в садок, зупинившись по дорозі, щоб глянути на вирізьблену над ганком назву: "Солов'їний будинок".

— Чи не занадто це вибаглива назва? — якось спитала вона Джералда ще до того, як вони побралися.

Він засміявся й мовив ніжно:

— Та ти ж городяночка! Ніколи не повірю, щоб ти хоч раз чула соловейка. Я радий, що ти його ніколи не чула. Соловейки, мабуть, повинні співати тільки для закоханих. Ми будемо слухати їх літніми вечорами біля нашої власної домівки.

І на згадку про те, як вони слухали їх, Елікс, стоячи на порозі, щасливо почервоніла.

"Солов'їний будинок" надибав Джералд. Він примчав до Елікс, задихаючись від хвилювання, і повідомив, що знайшов місце саме для

них... неповторне... перлину... те, що трапляється раз у житті. І коли Елікс побачила будинок, вона також була зачарована. Правда, стояв він досить відлюдно,— на відстані десь близько двох миль від найближчого селища, — але був настільки довершений у своїй старомодності, з її ґрунтовною зручністю ванних кімнат, водяним опаленням, електричним освітленням та телефоном, що вона зразу ж стала жертвою його чарів.

Раптом виникла перешкода. Власник будинку, заможний чоловік, виявився примхливим і відмовився здати його внайми. Він хотів тільки продати його.

Джералд Мартін хоч і одержував добрячий річний прибуток, не мав права чіпати основний капітал. Він міг зібрати щонайбільше тисячу фунтів. Власник будинку правив вісім. Але на допомогу прийшла Елікс, яка всім серцем привернулась до цього місця. Основний капітал, що належав їй, можна було легко реалізувати, бо він був у цінних паперах на пред'явника, і половину його вона охоче вклала в купівлю домівки. Отож "Солов'їний будинок" став їхньою власністю.

Елікс не шкодувала про свій вчинок: зголоднівши за домашнім затишком, вона діставала неабияку втіху, готуючи їжу й доглядаючи господу.

Садок, у якому рясно росли пишні квіти, доглядав старий, приходячи для цього з села двічі на тиждень.

Обійшовши ріг будинку, Елікс, на свій подив, побачила садівника, що схилився над клумбою. Це її здивувало, бо приходити на роботу він повинен був по понеділках і п'ятницях, а сьогодні був вівторок.

Старий, крекнувши, випростався і торкнувся пальцями крисів виношеного капелюха.

— Ви, мабуть, дивуєтесь, мем. Але справа ось у чому. В п'ятницю наш сквайр влаштовує частування, бо в нього іменини, отож я й кажу собі, кажу, що ні містер Мартін, ні його добра хазяйка не подумають про мене погано, якщо я прийду один раз у вівторок замість п'ятниці.

— Не переживайте,— відказала Елікс.— Бажаю вам гарно погуляти.

— Гадаю, що так воно й буде,— погодився Джорж.— Чудова це штука — їсти досхочу й знати, що платити треба не тобі. Сквайр збирається влаштувати вечерю з чаєм для своїх орендарів. То я й подумав, мем, що побачу вас ще до того, як ви поїдете, і довідаюсь, який ви хочете бордюр навколо клумби. Адже ви, мабуть, не знаєте, коли повернетесь?

— Але я нікуди не їду.

Джордж витріщився на неї.

— Хіба ви не їдете завтра в Льондон?

— Ні. Чого ви так подумали?

Джордж рвучко схилив голову до плеча.

— Бо зустрів учора в селі хазяїна. Він сказав мені, що ви й він удвох їдете завтра в Льондон, і невідомо коли ви, мем, повернетесь.

— Дурниці! — відповіла, сміючись, Елікс.— Ви, мабуть, не так його зрозуміли.

А проте вона питала себе: яку фразу міг сказати Джералд, щоб старий так кумедно помилився? Вона їде в Лондон? Та їй ніколи не хотілось знову поїхати в Лондон...

— Я ненавиджу Лондон,— з притиском, уперто мовила вона.

— Я, мабуть, чогось не доп'яв,— спокійно згодився Джорж,— однак, здається мені, говорив він досить ясно. Я радий, що ви зостаєтесь тут. Мені не подобається все це упадання за жінками, отож я про Льондон і не думаю. Мені ніколи не треба було їздити туди. Там забагато автомобілів, а це нині справжнє лихо. Коли чоловік придбає автомобіль, то вже нізащо не всидить на місці. Та ось хоч би й містер Еймс, колишній хазяїн: який це приємний, спокійний джентльмен був, поки не купив одну з тих таратайок. Не поїздив на ній і місяця, як заходився продавати цей будинок. А які ж грубі гроші він на нього витратив, провівши електрику й усе таке інше, обтягнувши стіни в спальнях тканиною. "Ви ніколи не повернете свої гроші",— кажу я йому. "Але,— відповідає він,— я одержу все до останнього пенні готівкою з тих шести тисяч, за які продав будинок". І, звичайно ж, одержав.

— Він одержав вісім тисяч,— мовила, всміхаючись, Елікс.

— Шість,— повторив Джордж.— Він заправив шість тисяч, саме про таку ціну вони тоді й домовились.

— А насправді ціна була вісім тисяч,— сказала Елікс.

— Жінки ніколи не розбирались у цифрах,— переконано зауважив Джордж.— Невже містер Еймс мав нахабство стояти перед вами й безсоромно говорити про вісім тисяч? Ні!

— Він не казав це мені,— відповіла Елікс.— Він казав це моєму чоловікові.

Джордж знову схилився над клумбою.

— Ціна була шість тисяч,— вперто повторив він.

Елікс не стала більше сперечатися із старим. Відійшовши до дальньої клумби, вона заходилася рвати квіти. А коли вже поверталась із запашним букетом до будинку, то побачила якусь маленьку темно-зелену річ, що визирала з-під листя на одній з клумб. Вона нахилилась, підняла її й упізнала кишеньковий записник свого чоловіка.

Вона погортала записник, з деяким задоволенням пробігаючи очима зроблені в ньому помітки. Майже з самісінького початку їхнього подружнього життя вона зрозуміла, що імпульсивний і емоційний Джералд відрізняється такими достойностями, як акуратність і любов до порядку. Він неймовірно переживав, аби вчасно попоїсти, і завжди розписував свій день з точністю до хвилини.

Проглядаючи записник, Елікс не без утіхи помітила запис, датований чотирнадцятим травня: "Одружився з Елікс. Церква святого Петра, 2 год. 30 хв.".

— Мій великий дурник,— пробурмотіла вона, гортаючи сторінки. І раптом зупинилась:

"Вівторок, 16-го червня".

Та це ж сьогодні!

На сторінці на цей день чітким, акуратним почерком Джералда було написано: "О 9 год. вечора". І нічого більше.

Що ж це Джералд запланував зробити сьогодні о дев'ятій вечора, подивувалася Елікс. І посміхнулась, подумавши, що якби це було в оповіданні, схожому на ті, які вона так часто читала, записник, безумовно, дав би їй ключ для сенсаційного викриття! Напевно ж, у ньому повинно знайтися ім'я іншої жінки. Елікс збуджено догортала записник до кінця, але даремно. Траплялись дати, записи про зустрічі й

загадкові ділові домовленості, але жіноче ім'я вона побачила тільки одне — своє власне.

А проте, коли вона поклала записник у кишеню й пішла з квітами до будинку, її не полишало відчуття якогось невиразного неспокою. Слова Діка Уїндіфорда знову спали їй на думку, та так ясно, ніби він стояв поряд і повторював: "Цей чоловік абсолютно тобі чужий. Ти нічого про нього не знаєш".

Це була правда. Що вона знає про нього? Кінець кінцем, Джералдові сорок років. У сорок років у його житті, безперечно, були жінки...

Елікс нетерпляче труснула головою. Вона не повинна давати волю таким думкам. У неї набагато невідкладніший клопіт. Треба чи не треба казати чоловікові, що їй дзвонив Дік Уїндіфорд?

Можливо, Джералд уже зустрів його в селищі. Тоді він обов'язково скаже про це, як тільки повернеться, і їй не треба буде вирішувати цього питання. А інакше що? Елікс усвідомлювала: у неї немає ніякого бажання говорити про телефонний дзвінок.

Якщо вона про нього скаже, Джералд запропонує запросити Діка Уїндіфорда в "Солов'їний будинок". Тоді їй доведеться пояснювати, що Дік сам напрошувався на це і що вона знайшла відмовку й відхилила його візит. А коли Джералд спитає, чому вона так учинила, що вона скаже? Розповість про свій сон? Але Джералд тільки посміється або, що ще гірше, побачить — вона надає сну того значення, до якого він особисто зовсім не схильний.

Кінець кінцем досить сором'язлива Елікс вирішила не казати нічого. Це була її перша таємниця від чоловіка.

Коли вона почула, як Джералд повертається невдовзі після ленчу, то, щоб приховати своє збентеження, побігла на кухню й удала, ніби готує обід.

Було зрозуміло й без пояснень, що Джералд навіть краєчком ока не бачив Діка Уїндіфорда. Елікс відчула полегшення від цього, але водночас це її й спантеличило. Адже тепер вона була приречена дотримуватись політики приховувань і надалі.

І вже тільки після того, як вони повечеряли й сиділи у вітальні з дубовими сволоками, відчинивши вікна для свіжого, насиченого пахощами рожево-бузкових і білих левкоїв повітря, Елікс згадала про записник.

— А ось чим ти поливав квіти,— сказала вона й кинула записник на коліна чоловікові.

— Це я загубив біля клумби, так?

— Так. Тепер я знаю всі твої таємниці.

— Не винен ні в чому,— мовив Джералд, заперечливо хитаючи головою.

— А побачення, призначене на дев'яту годину сьогодні ввечері?

— О, ти он про що...— на якусь мить він, здавалось, був приголомшений, проте всміхнувся з таким виглядом, ніби його щось дуже потішило.

— Це побачення з надзвичайно гарненькою дівчиною Елікс. У неї каштанове волосся, голубі очі й взагалі вона дуже схожа на тебе.

— Не розумію,— мовила Елікс, удаючи розгнівану.— Ти ухиляєшся від відповіді.

— Ні, не ухиляюсь. Але, правду кажучи, ти нагадала про те, що сьогодні мені ще треба проявити кілька негативів, і я хочу, щоб ти мені допомогла.

Джералд Мартін був завзятим фотографом. У нього була трохи старомодна, але з чудовими лінзами фотокамера, і він сам проявляв свої знімки в маленькому підвалі, який обладнав під темну кімнату.

— І це треба зробити рівно о дев'ятій годині,— піддражнила його Елікс.

Джералд мав трохи роздратований вигляд.

— Люба моя дівчинко,— мовив він повчальним тоном,— людина завжди повинна планувати те чи те на певний час. Тоді вона впорається з роботою належним чином.

Елікс кілька хвилин мовчки спостерігала за своїм чоловіком, який напівлежав у кріслі, відкинувши назад голову. Чіткі риси його чисто виголеного обличчя вирізнялись на темному тлі. І раптом, ніби з якогось невідомого джерела, її затопила хвиля панічного страху, аж вона вигукнула, не встигнувши зупинити себе:

— Ах, Джералде, як би мені хотілося більше знати про тебе!

— Але ж, люба моя Елікс, ти знаєш про мене геть усе. Я розповідав тобі про своє дитинство, проведене в графстві Нортумберленд, про життя в Південній Африці й про останні десять років у Канаді, коли я добився успіху.

— О, все про справи,— зневажливо мовила Елікс.

— Я знаю, що ти маєш на увазі: любовні пригоди. Ви, жінки, всі однакові. Вас ніщо не цікавить, тільки особисте.

Елікс відчула, як у неї пересохло в горлі, коли вона невиразно пробурмотіла:

— Ну добре, але ж вони повинні були бути — любовні пригоди. Я хочу сказати... якби я хоч знала...

Знову на кілька хвилин запала мовчанка. Джералд Мартін супився, на його обличчі відбилось якесь вагання. А коли він заговорив, то тон його був серйозний, без найменшого натяку на недавню грайливість.

— Чи ти вважаєш розумним, Елікс... говорити про... ну, про... альковні справи Синьої Бороди? Так, у моєму житті були жінки, я цього не заперечую. Та ти мені й не повірила б, якби я заперечував. Але я сміливо можу тобі заприсягтися, що жодна з них не мала для мене ніякого значення.

В його голосі бриніла щирість, яка заспокоїла її.

— Тепер ти задоволена, Елікс? — спитав він, усміхаючись. А тоді глянув на неї з відтінком цікавості.

— І що це навернуло твої думки на такий неприємний предмет, до того ж саме цього вечора?

Елікс встала й почала неспокійно походжати по вітальні.

— О, я не знаю,— відповіла вона.— Я цілий день чогось нервую.

— Це дивно,— стиха, наче сам до себе, мовив Джералд.

— Чому дивно?

— О, моя люба дівчинко, не треба так спалахувати. Я сказав "дивно" тільки тому, що ти завжди така лагідна й спокійна.

Елікс силувано всміхнулася.

— Усе ніби змовилось дратувати мене сьогодні,— зізналась вона.— Навіть старому Джорджеві спала на думку безглузда ідея, ніби ми збираємось їхати в Лондон. Він запевняє, що це сказав йому ти.

— А де ти його бачила? — різко спитав Джералд.

— Він прийшов працювати сьогодні замість п'ятниці.

— Клятий старий дурень! — спаленів Джералд.

Елікс здивовано втупилась у нього. Чоловікове обличчя спотворилось від люті. Досі вона ніколи не бачила його таким.

Зрозумівши, наскільки Елікс здивована, Джералд спробував узяти себе в руки.

— Ну так-от, Джордж — старий чортів дурень,— вже спокійніше повторив він.

— Але ж ти сказав щось, що змусило старого подумати, ніби ми їдемо в Лондон?

— Я? Я ніколи нічого подібного не казав. Принаймні... о, так, згадав. Я невдало пожартував відносно поїздки "в Лондон уранці", а він, мабуть, сприйняв мої слова серйозно. Або почув не те, що було сказано. Ти, звичайно, розтлумачила. йому, що він помилився?

— Та розтлумачувала, але він із тих стариганів, які коли щось заберуть собі в голову, то не дуже легко переконати їх у іншому.

Після цього Елікс іще розповіла, з якою впертістю наполягав Джордж на тому, ніби за будинок заплачено шість тисяч фунтів.

Джералд якийсь час сидів мовчки, потім повільно проказав:

— Еймс захотів одержати шість тисяч готівкою, а решту — дві тисячі — по закладній. Цим, вважаю, і пояснюється його помилка.

— Цілком імовірно,— погодилась Елікс.

Вона кинула погляд на годинник, потім пустотливо показала на нього пальцем:

— Нам час братися до діла, Джералде. Ми вже запізнюємось на п'ять хвилин.

На обличчі Джералда Мартіна з'явилась якась дуже дивна посмішка.

— Я передумав,— спокійно мовив він.— Сьогодні ввечері я фотографією займатись не буду.

Дивовижна це штука — жіночий розум. Коли Елікс лягла того вечора спати, вона була всім задоволена, душа її відпочивала: її щастя, що на мить зазнало небезпеки, знов переможно утвердилось.

Та наступного дня вона зрозуміла, що якісь приховані сили не перестають вести проти неї руйнівну роботу. Дік Уїндіфорд більше не дзвонив, проте Елікс відчувала: те, що вона вважає його впливом на неї, діє й далі. Знову й знову в пам'яті спливали його слова: "Це абсолютно незнайомий чоловік. Ти нічого про нього не знаєш". І разом з цими

словами приходила згадка про вираз Джералдового обличчя, коли він сказав: "Чи ти вважаєш розумним, Елікс, говорити про... ну, про альковні справи Синьої Бороди?"

В його словах таїлося застереження, вчувалась навіть погроза. Так, ніби насправді він сказав: "Ти краще не пхай носа в моє життя, Елікс. Можеш дістати жахливий удар, якщо будеш втручатися".

У п'ятницю вранці Елікс переконала себе, що в Джералда таки є жінка, яку він намагається приховати від неї. Як у спальні Синьої Бороди... Ревнощі, що збуджувались так повільно, тепер розквітли пишним цвітом.

Чи не з жінкою збирався він зустрітися того вечора о дев'ятій годині? Чи не брехня його розповідь про проявлення фотознімків?

Три дні тому вона ладна була заприсягтися, що чудово знає свого чоловіка. А тепер їй здавалося, що він — чужий і що вона нічого про нього не знає. Елікс згадувала його незрозумілу злість на старого Джорджа, що так суперечила завжди врівноваженій поведінці. Можливо, це дрібниця, але ця дрібниця показала, що вона зовсім не знає Джералда.

У п'ятницю відчулась потреба в деяких речах, що їх можна було придбати в селищі. Опівдні Елікс сказала, що піде по них, а Джералд нехай порається в саду. На її подив, він став гаряче проти цього плану й наполіг на тому, щоб самому йти туди, а їй сидіти вдома. Елікс була змушена поступитись.

Його затятість здивувала й стривожила її. Чого це він так дбає, щоб не дати їй піти в селище?

Раптом їй спало на думку пояснення, від якого все стало зрозумілим. Хіба не може бути так, що Джералд зустрів Діка Уїндіфорда, нічого тим часом їй не сказавши? Почуття ревнощів ні разу не заявило про себе під

час одруження й розвинулось тільки згодом: Чи не може трапитись таке саме і з Джералдом? Чи не може він хотіти перешкодити її побаченню з Діком Уїндіфордом?

Це пояснення настільки відповідало фактам, було таким утішним для стривоженої душі Елікс, що вона радо вхопилась за нього.

А проте, коли настав і минув час чаю о п'ятій годині, Елікс почала відчувати неспокій, їй було соромно самої себе. Вона знову й знову опиралась спокусі, що мучила її відтоді, як Джералд пішов у селище. Нарешті, обманюючи власне сумління тим, що в будинку треба грунтовно прибрати, вона пішла нагору в чоловікову кімнату. З собою, щоб і далі не розлучатися із заспокійливою вигадкою, вона взяла ганчірку.

"Якби я тільки була впевнена,— раз у раз повторювала вона сама до себе.— Якби я тільки могла бути впевнена".

Марно Елікс казала собі, що геть усе компрометуюче давно знищене. Проти цього вона заперечувала, що чоловіки часом з надміру розвиненого почуття сентиментальності зберігають просто вбивчі для себе папери.

Під кінець Елікс не витримала. З палаючими від сорому щоками вона, майже не дихаючи, гарячково проглянула жмутки листів та якихось документів, обшукала шухляди, навіть понишпорила в кишенях чоловікового одягу. Тільки дві шухляди уникли огляду: нижня шухляда комода і маленька шухлядка з правого боку письмового столу: вони були замкнені. Але Елікс на цей час уже зовсім утратила сором. Вона була впевнена, що в одній з тих шухляд знайде докази про існування тієї уявлюваної жінки, яка заволоділа всіма її помислами.

Елікс згадала, що Джералд безтурботно залишав свої ключі на серванті внизу. Вона принесла їх і спробувала один по одному. Третій ключ підійшов до шухлядки столу. Елікс нетерпляче висунула її. Там

лежали чекова книжка й шкіряний гаманець, напханий банкнотами, а біля задньої стінки — жмут листів, перев'язаний стрічкою.

Уривчасто дихаючи, Еліхс розв'язала стрічку. В обличчя їй вдарила кров, вона кинула листи назад, засунула й замкнула шухляду. Ці листи були її власні, написані нею Джералдові Мартіну ще до одруження.

Потім Елікс взялась до комода, але зробила це вже скорше від бажання відчути, що вона нічого не пропустила, ніж сподіваючись знайти те, що шукала.

На її роздратування, жоден ключ із Джералдової в'язки не підходив до потрібної шухляди. Не бажаючи зазнати поразки, Елікс пошукала в інших кімнатах і принесла ще цілий набір ключів. Але роздратування змінилось задоволенням, коли ключ від шафи, що стояла в кімнаті для гостей, підійшов до комода. Вона відімкнула шухляду й висунула її. Там не було нічого, крім брудного згортка газетних вирізок.

Елікс полегшено зітхнула. Проте переглянула вирізки, бо їй кортіло знати, якими це справами її чоловік цікавиться настільки, що завдає собі мороки зберігати запилюжений згорток. Майже всі вирізки були з американських газет семирічної давності, і йшлося в них про судовий процес над знаменитим шахраєм і двоєженцем — якимсь Шарлем Леметром. Цього Леметра підозрювали в тому, що він убивав своїх жінок. Під підлогою одного з будинків, які він наймав, було знайдено кістяк, а майже про всіх жінок, з якими він "одружувався", нічого більше не було чути.

Він захищався від висунутих проти нього звинувачень з неабиякою майстерністю, йому допомагав один із кращих юридичних талантів Сполучених Штатів. Виправдувальний вирок: "Провину не доведено",— мабуть, якнайкраще відповідав би цій судовій справі. Проте за браком доказів Леметр був визнаний невинним у скоєнні злочину, який карається

смертю, проте засуджений до тривалого ув'язнення за інші висунуті проти нього звинувачення.

Елікс згадала загальне збудження, спричинене тоді тим судовим процесом, і сенсацію, що її викликала втеча Леметра десь років через три після присуду. Його так і не впіймали. Особа цього чоловіка, його дивовижна влада над жінками довго обговорювались свого часу англійськими газетами — так само, як його збудливість у суді й пристрасні заперечення вини, а також випадки раптових колапсів через хворе серце, хоч необізнані люди приписували їх його акторським здібностям.

В одній із вирізок, що їх Елікс тримала в руках, був портрет бородатого, схожого на вченого, джентльмена, і вона заходилась розглядати його.

Кого ж нагадує їй це обличчя?.. Елікс раптом із жахом зрозуміла, що на вирізці не хто інший, як її чоловік! Очі й лоб дуже скидаються на Джералдові. Мабуть, через це він і мав у себе вирізку. Очі Елікс спинились на замітці поруч із фотознімком. У ній говорилось про деякі цифри, знайдені в записній книжці обвинуваченого, і твердилось, що то дати, коли він розправлявся зі своїми жертвами. А якась жінка, що давала свідчення, твердо впізнала підсудного по. родимці на зап'ястку лівої руки біля долоні.

Елікс упустила додолу вирізки і аж похитнулась. В її чоловіка на лівому зап'ястку, зразу вище долоні, є маленький рубець...

Кімната попливла перед її очима. Згодом вона дивом дивувалась, що так зразу й беззастережно повірила у свій здогад. Джералд Мартін — це Шарль Леметр! Повіривши, вона тієї ж миті сприйняла це як належне. Розрізнені уривки недавнього минулого вихором закружляли в її голові, наче шматки малюнків-загадок, складаючись в суцільну картину.

Гроші, заплачені за будинок — її гроші й більше нічиї, цінні папери на пред'явника вона довірила зберігати йому. Стало зрозумілим навіть справжнє значення сну. Десь глибоко в душі якесь її друге підсвідоме "я" завжди з побоюванням ставилось до Джералда Мартіна й воліло бути подалі від нього. І її другому "я" хотілося, щоб їй на допомогу прийшов Дік Уїндіфорд. Через це вона й була здатна сприйняти правду про свого чоловіка так легко, без сумнівів і вагань, їй судилося стати ще однією жертвою Леметра. І, мабуть, дуже швидко.

У неї вихопився напівздушений крик, коли вона дещо згадала. Вівторок, о дев'ятій годині вечора. Підвал із підлогою, вимощеною кам'яними плитами, які так легко підняти! Колись він уже поховав одну з своїх жертв у підвалі. Усе було заплановано на вечір у вівторок. Але ж узяти й заздалегідь методично записати таке — це божевілля! Ні, вчинок логічний. Джералд завжди робив записи про намічені справи, а вбивство було для нього звичайним заняттям, яке нічим не відрізнялось від інших.

Але що ж врятувало її у вівторок? Чи він пожалів її в останню хвилину? Ні. Відповідь на це запитання не загаялась: рятівник — старий Джордж.

Тепер Елікс розуміла причину нестримного гніву свого чоловіка. Він, безсумнівно, мостив свою стежку, розповідаючи всім зустрічним, що вони наступного дня їдуть у Лондон. А тоді несподівано прийшов працювати Джордж, сказав їй про Лондон, а вона заперечила звістку. Надто ризиковано було покінчити з нею того вечора, бо Джордж без кінця переповідав би розмову з нею.

Як же врятуватись?

Не можна було втрачати часу. Треба негайно зникнути звідси, поки він не повернувся!

Елікс квапливо поклала згорток вирізок назад у шухляду, засунула й замкнула її.

І тут вона завмерла, ніби закам'янівши. Почулось рипіння хвіртки, що виходила на дорогу. Її чоловік повернувся.

На якусь мить Елікс заклякла на місці, потім навшпиньках прокралась до вікна й визирнула з-за портьєри.

Так, це був її чоловік. Він усміхався сам до себе й щось мугикав під ніс. І тримав у руці предмет, при самому погляді на який в переляканої жінки мало не зупинилося серце. То була новісінька лопата.

Елікс скорше інстинктивно, ніж розумом, збагнула: хоче зробити це сьогодні ввечері.

Проте шанс на порятунок іще залишався. Джералд, стиха наспівуючи, зайшов за будинок.

Не вагаючись і миті, Елікс збігла сходами й кинулась до вхідних дверей. Але тільки-но вона рвучко розчинила їх, з-за будинку вийшов її чоловік.

— Привіт,— сказав він.— Куди це ти так поспішаєш?

Елікс неймовірним зусиллям примусила себе прибрати

спокійного, як звичайно, вигляду. Її шанс поки що наче випарувався, проте якщо вона буде обережною й не викличе в чоловіка підозри, то такий шанс пізніше з'явиться знову. Навіть зараз, можливо...

— Я пройдусь по нашій стежці туди й назад,— сказала вона голосом, який для неї самої пролунав нерішуче й невпевнено.

— Добре,— мовив Джералд.— Я піду з тобою.

— Ні, будь ласка, не треба, Джералде. Я... я якась знервована, болить голова... Я краще погуляю сама.

їй здалося, що в його погляді прозирнула підозра.

— Що з тобою, Елікс? — спитав він.— Ти бліда й тремтиш.

— Та нічого.— Вона намагалась говорити трохи різко і всміхатись.— Розболілась голова, оце й усе. Прогулянка мені допоможе.

— Ну, як негарно казати, що я тобі не потрібний,— зауважив Джералд, невимушено засміявшись.— Я піду з тобою, хочеш ти того чи ні.

Більше сперечатися Елікс не наважилась. Якщо він здогадався, що вона знає, то...

Вона присилувала себе поводитись майже так, як звичайно. А проте її не полишало тривожне відчуття, що він поглядає на неї скоса і наче не зовсім нею задоволений. Елікс розуміла, що його підозри ще не цілком розвіялись.

Коли вони повернулись у будинок, він наполіг на тому, щоб вона лягла, і приніс одеколону натерти їй скроні. Джералд був, як завжди, люблячим чоловіком. Елікс почувала себе такою безпорадною, неначе руками й ногами вскочила в пастку.

Він ні на хвилину не залишав її саму. Пішов із нею на кухню, допоміг поставити на стіл холодні страви, які вона ще раніше приготувала. Вечеря ставала їй поперек горла, однак вона примушувала себе їсти й навіть здаватись веселою й природною. Вона тепер знала, що бореться за своє життя. Що самасамісінька з цим чоловіком, що допомоги чекати нізвідки, що цілком у його руках. І єдиний шанс урятуватись — це так приспати його підозри, аби він залишив її саму хоч на кілька хвилин:

цього часу їй вистачить дістатися до телефону в передпокої й викликати допомогу. В цьому — остання надія.

Їй сяйнула рятівна думка, коли вона згадала, чому Джералд відмовився від свого задуму в п'ятницю. А що, як вона скаже, ніби Дік Уїндіфорд прийде до них сьогодні ввечері?

Таке повідомлення вже мало не зірвалось у Елікс з язика, але вона поквапливо відмовилась від нього. Цей чоловік був не з тих, кого можна вдруге відвернути від здійснення свого наміру. Під його спокійною врівноваженістю вгадувалась рішучість, навіть піднесеність, і це позбавляло її останніх сил. Сказавши щось не так, вона тільки пришвидшить злочин. Він просто вб'є її на місці, а тоді спокійно подзвонить по телефону Дікові Уїндіфорду й сповістить, що їх кудись несподівано викликали. О, якби тільки Дік Уїндіфорд прийшов до них сьогодні ввечері. О, якби Дік...

Раптом у Елікс зринула нова думка. Вона скоса пильно глянула на свого чоловіка, ніби боялась, що він угадає її план. Але разом із появою нового задуму до неї повернулось і самовладання. Поведінка її стала настільки природною, аж вона сама здивувалась.

Елікс приготувала каву й винесла її на ганок.

— До речі,— мовив Джералд,— давай зробимо ті фотознімки пізніше.

Мороз пробіг у Елікс поза спиною, але вона безтурботно відповіла:

— А ти не міг би впоратись без мене? Сьогодні ввечері я якась стомлена.

— На це часу піде небагато,— всміхнувся він.— І я можу пообіцяти тобі, що потім ти не почуватимешся стомленою.

Власні слова, здавалось, потішили його. Елікс здригнулася. Задум треба було починати здійснювати зараз — або ніколи. Вона звелась на ноги.

— Піду подзвоню м'ясареві,— байдужим тоном оголосила вона.— Сиди, не турбуйся.

— М'ясареві? О такій пізній годині?

— Дурненький, крамницю він, звичайно, зачинив. Але ж сам напевне вдома. А завтра субота, і я хочу, щоб він уранці приніс мені телячих відбивних, поки їх не схопив хтось інший. М'ясар такий зі мною милий і зробить для мене все.

Елікс швидко ввійшла в будинок і зачинила за собою двері. Вона ще почула, як Джералд сказав: "Не зачиняй дверей",— і не забарилася з відповіддю: "Не треба, щоб поналітало метеликів. Я їх ненавиджу. Чи ти боїшся, що я покохаюся з м'ясарем?"

Опинившись у будинку, вона вхопила телефонну трубку й набрала номер паба "Руки мандрівника". І зразу ж додзвонилась.

— Містер Уїндіфорд ще в себе? Можна з ним поговорити?

І тут серце у неї болісно стислося. Двері рвучко відчинились, і до передпокою ввійшов Джералд.

— Та ну вийди ж, Джералде,— образилась Елікс.— Я страшенно не люблю, коли слухають, як я розмовляю по телефону.

У відповідь він тільки засміявся й сів на стілець біля неї.

— А ти справді дзвониш м'ясареві? — насмішкувато спитав він.

Елікс-була в розпачі. Її план провалювався. За хвилину Дік Уїндіфорд підійде до телефону. Може, ризикнути всім і закричати про допомогу?

І тут, поки вона нервово натискала й відпускала важіль, у неї блискавично виник новий план.

"Буде важко,— подумала вона.— Треба не втрачати голови, вибирати правильні слова й ні на мить не затнутись, але я вірю, що можу ‘зробити це. Я мушу це зробити".

В цю мить у телефонній трубці почувся голос Діка Уїндіфорда. Елікс швидко заговорила:

— Говорить місіс Мартін, з "Солов'їного будинку". Будь ласка, прийдіть (вона натисла на телефонний важіль, відключаючись) завтра вранці і принесіть шість гарних телячих відбивних (вона відпустила важіль). Це дуже важливо (знову відключення). Дякую вам, містере Хексворсі, сподіваюсь, ви нічого не маєте проти, що я подзвонила так пізно, але ці телячі відбивні — справа (тепер підключення) життя і смерті (відключення). Дуже добре, завтра вранці (підключення) якнайшвидше.

Вона поклала трубку й повернулась до чоловіка обличчям.

— То ти, виходить, розмовляєш із своїм м'ясарем,— мовив Джералд.

— Жіночий спосіб спілкування,— безтурботно відказала Елікс.

Вона нетямилась від хвилювання. Джералд нічого не запідозрював. Дік, навіть якщо нічого не зрозумів, усе одно прийде.

Елікс перейшла до вітальні й увімкнула електрику. Джералд не відставав від неї.

— Настрій у тебе, бачу, неабияк покращав,— сказав він, з цікавістю спостерігаючи за дружиною.

— Авжеж,— погодилась Елікс,— бо голова зовсім уже не болить.

Вона сіла на своє звичайне місце й усміхнулась до чоловіка, який опустився в крісло навпроти неї. Було тільки двадцять хвилин на дев'яту. Дік, безперечно, прийде незадовго до дев'ятої.

— Я не надто високої думки про каву, яку ти мені дала,— поскаржився Джералд.— На смак вона дуже гірка.

— Це я спробувала новий сорт. Ми більше не будемо її пити, мій любий, якщо вона тобі не смакує.

Елікс взяла шитво й почала шити. Джералд прочитав кілька сторінок. Тоді глянув на годинник і недбало відклав книжку убік.

— Половина на дев'яту. Час спускатись у підвал і братися до роботи.

Шитво випало у Елікс із рук.

— О, не зараз! Давай почекаємо до дев'ятої.

— Ні, дорогенька, розпочнем о пів на дев'яту. Саме цей час я й призначив. А ти раніше підеш спочивати.

— Я хотіла б почекати до дев'ятої.

— Але ж ти знаєш, що коли я призначаю час, то завжди його дотримуюся. Ходімо, Елікс. Я не збираюсь чекати ані хвилини.

Елікс глянула на нього, і, хоч вона намагалась не піддатись, її захльоснула хвиля жаху. Маску було скинуто. Руки в Джералда смикались, очі збуджено блищали, він облизував сухі губи. Він уже не дбав про те, щоб приховати своє хвилювання...

"Це правда,— подумала Елікс,— чекати він не в змозі, він схожий на божевільного".

Чоловік ступив до неї й поклав руку на плече, примушуючи підвестись.

— Ходімо, дорогенька,— повторив він,— або я понесу тебе туди.

Джералд говорив веселим тоном, але в ньому вчувалась неприхована жорстокість, яка до смерті перелякала Елікс. Вона неймовірним зусиллям вивільнилась і, зіщулившись, притислася до стіни. Сили зрадили її. Вона не могла втекти, не могла нічого вдіяти, а він наближався...

— Ну, Елікс...

— Ні, ні! — скрикнула вона, безсило виставивши поперед себе руки, щоб відштовхнути його.— Зачекай, Джералде, мені треба тобі щось сказати, в чомусь тобі зізнатись...

І Джералд зупинився.

— Зізнатись? — здивувався він.

— Так, зізнатись.— Вона вимовила ці слова навмання, відчайдушно намагаючись затримати його увагу.

— Мабуть, хочеш сказати про колишнього коханця,— зневажливо мовив він.

— Ні,— відповіла Елікс,— про дещо інше. Ти назвав би це, гадаю... так, ти назвав би це злочином.

І вона відразу ж зрозуміла, що зачепила потрібну струну. Його увага зосередилася й затрималась на ній.

Елікс побачила це, і до неї повернулось самовладання.

— Ти краще б сів,— спокійно порадила вона.

Сама вона перейшла кімнату й сіла на своє звичайне місце. Навіть нахилилась і підняла шитво. А за завісою спокою гарячково придумувала, що говорити, бо винайдена нею історія повинна не дати згаснути його цікавості, поки не надійде допомога.

— Я казала тобі,— неквапливо почала вона,— що п'ятнадцять років працювала стенографісткою. Це не зовсім так. Було дві перерви. Перша, коли мені виповнилось двадцять два роки. Я зустріла літнього й не дуже багатого чоловіка. Він закохався й попросив мене бути його дружиною. Я погодилась. Ми побралися.— Тут Елікс помовчала.— І я змусила його застрахувати життя на своє ім'я.

Вона помітила, яка раптова й гостра цікавість відбилась на обличчі її чоловіка, і з подвоєною упевненістю повела далі:

— Під час війни я трохи працювала в аптеці при госпіталі. Там я мала справу з усякими рідкісними наркотиками й отрутами...

Вона замислено замовкла. Тепер його цікавість збуджена до краю, в цьому можна не сумніватись. Вбивця приречений цікавитися вбивством. Вона поставила на це й виграла. Її погляд крадькома ковзнув по годиннику. За двадцять п'ять хвилин дев'ята.

— Є така отрута... білий порошок. Один дрібок — і смерть. Ти, мабуть, дещо знаєш про отрути?

Елікс поставила це запитання, бо трохи непокоїлась. Якщо він щось знає, то їй слід бути обережною.

— Ні,— відповів Джералд,— про отрути я знаю дуже мало.

Вона полегшено зітхнула,

— Ти, певно, чув про хіосін? Це наркотик, який діє смертельно, але виявити його абсолютно неможливо. Будь-який лікар видасть свідоцтво про серцеву недостатність. Я вкрала трохи цього наркотика й тримала його у себе.

Елікс зупинилася, збираючись на силах.

— Кажи далі! — зажадав Джералд.

— Ні, я боюсь. Не можу тобі розповісти. Іншим разом...

— Зараз,— мовив він нетерпляче.— Я хочу знати.

— Минув місяць, як ми одружилися. Я дуже піклувалась про свого підстаркуватого чоловіка, була з ним дуже лагідною й дуже йому відданою. Він не переставав розхвалювати мене перед сусідами. Всі знали, яка я віддана дружина. І кожного вечора я сама готувала йому каву. Якось, коли ми були самі, я вкинула дрібок цього смертельного алкалоїда в його чашку...

Елікс замовкла й старанно засилювала нову нитку в голку, їй, яка ні разу в житті не грала на сцені, в цю мить могли позаздрити

найзнаменитіші актриси світу. Вона справді ввійшла в роль жорстокої отруйниці.

— Все відбулося дуже спокійно. Я весь час спостерігала за ним. Спочатку він почав задихатись і попросив повітря. Я відчинила вікно. Потім сказав, що не може встати із стільця. Незабаром він помер.

Вона зупинилась, прислухаючись. Була за чверть дев'ята. Допомога ось-ось надійде.

— А якою була страхова сума? — спитав Джералд.

— Близько двох тисяч фунтів. Я почала грати на біржі й утратила все. Тоді повернулась на старе місце стенографістки. Але не збиралася довго залишатись у тій конторі. Зустріла ще одного чоловіка. Новий знайомий не знав, що я колись була одружена. Він був молодший, ніж перший чоловік, досить гарний із себе й дуже багатий. Ми тихо зареєстрували шлюб у графстві Суссекс. Чоловік не хотів страхувати своє життя, але ж, безперечно, щось призначив мені в духівниці. Він любив, аби я своїми руками готувала йому каву, достоту як і той перший.

Елікс зробила паузу й додала просто:

— Я дуже добре вмію варити каву.

Після цього вона повела далі:

— У містечку, де ми жили, я мала кількох друзів. Вони страшенно співчували мені через те, що мій чоловік одного дня після обіду нагло помер від розриву серця. Лікар мені не зовсім сподобався. Не думаю, що він запідозрив мене, але раптова смерть мого чоловіка його явно здивувала. Я не знаю до пуття, чому я знову прибилась до своєї контори. Мабуть, звичка. Другий чоловік залишив мені близько чотирьох тисяч

фунтів. Цього разу я не стала грати на біржі, я вклала їх у цінні папери. А потім... як би тобі це сказати...

Тут їй довелось замовкнути. Джералд Мартін, з налитим кров'ю обличчям, задихаючись, вказував на неї тремтячим пальцем і вигукував:

— Кава, боже мій! Кава! Тепер я розумію, чому вона була гірка! Ти диявол! Ти знову взялась за свої витівки!

Його руки вчепилися в бильця крісла. Він був готовий стрибнути на неї.

— Ти отруїла мене!

Елікс відсунулась від нього до каміна. Її знову охопив жах, і вона вже була розтулила губи, щоб заперечити, сказати, що обманює,— і зупинилась. Ще мить — і він кинеться на неї. Вона зібрала всі свої сили. Її очі твердо й владно зустріли його погляд.

— Так,— мовила вона,— я тебе отруїла. Отрута вже діє. Зараз ти не в змозі встати з крісла, не в змозі встати...

Якби їй вдалося втримати його на місці хоч би кілька хвилин!..

Звук кроків на дорозі! Вхідні двері відчиняються!

— Ти не в змозі встати,— повторила вона ще раз.

Потім Елікс прослизнула повз Джералда, вилетіла з кімнати і, зомліваючи, впала в обійми Дікові Уїндіфорду.

— Боже мій, Елікс! — вигукнув Дік.

І звернувся до чоловіка у формі полісмена, що прийшов разом із ним:

— Підіть подивіться, що трапилось у тій кімнаті.

Він обережно поклав Елікс на канапу й схилився над нею.

— Бідна моя дівчинка,— прошепотів він.— Бідна моя дівчинка. Що тут з тобою робили?

Вії в неї затремтіли, а губи пошепки вимовили його ім'я.

Дік випростався, коли полісмен торкнув його за руку.

— Сер, у кімнаті нічого не трапилось, тільки якийсь чоловік сидить у кріслі. У нього такий вигляд, ніби його щось неймовірно налякало, і він...

— Що він?

— Ну, він... мертвий.

Обидва здригнулися, зачувши голос Елікс. Вона заговорила, не розплющуючи очей, наче була в якомусь сні:

— Незабаром,— мовила вона так, ніби читала з книжки,— він помер.